

Nr 324

Av herr **Bengtson m. fl.**, om höjning av familjepeningbeloppen.

I 6 § familjebidragsförordningen (SFS nr 99/1946) regleras de familjepeningbelopp, som högst må utgå för olika kategorier av familjemedlemmar till en inkallad värnpliktig. I uttrycket högst ligger, att familjepeningbeloppet för envar familjemedlem fastställs efter behovsprövning. Regler för denna behovsprövning är meddelade i familjebidragskungörelsen (SFS nr 101/1946).

Riksdagen har under ett vart av åren 1950, 1951, 1952, 1953 och 1956 haft att taga ställning till frågan om familjepeningbeloppen. Utgångspunkten har härvid varit å ena sidan de enligt 1942 års krigsfamiljebidragsförordning fastställda familjepeningbeloppen och å andra sidan därefter inträffade förändringar i livsmedelskostnaderna. Med bortseende från det vid 1950 och 1951 års riksdagar provisoriska respektive definitiva avskaffandet av familjepeningens ursprungliga dyrortsgruppering har anpassning av familjepeningbeloppen skett allenast till de stegringar i livsmedelskostnaderna, som därefter inträffat. Någon anpassning av beloppen med beaktande av den allmänna standardförbättring, som kunnat ske på andra områden i samhället, har alltså icke här ägt rum.

Nu gällande maximibelopp för familjepeningen utgör fem kronor 50 öre, tre kronor 30 öre och två kronor 20 öre för de skilda kategorier av familjemedlemmar, som närmare angives i 6 § familjebidragsförordningen. Beloppen fastställdes vid 1956 års riksdag (proposition nr 34/56). Den ena utgångspunkten för den dåmera företagna höjningen var, att indextalet för livsmedel utgjorde 151. Enligt inhämtad uppgift har samma indextal för december 1956 stigit till 154. Detta innebär, att familjepeningbeloppen numera är lägre än som med fortsatt tillämpning av principen om familjepeningens anknytning till indextalet för livsmedelskostnader är matematiskt riktigt. Skillnaden är emellertid ganska ringa.

I statsverkspropositionen, bilaga 6, fjärde huvudtiteln, försvarsdepartementet, redovisar föredragande departementschefen under anslaget till armén, familjebidrag, en av försvarets socialbyrå gjord framställning om förslag till 1957 års riksdag om vissa ändringar i gällande familjebidragsförfattningar. En av de föreslagna ändringarna berör 6 § familjebidragsförordningen och innefattar en visserligen av livsmedelskostnadernas stegring

i och för sig betingad men också av standardförbättringen i övrigt inom landet önskvärd höjning av familjepeningbeloppen. Socialbyråns förslag har enligt föredragande departementschefens redovisning remissbehandlats av ett ganska stort antal myndigheter, av vilka flertalet tillstyrkt förslagens genomförande. Helt avvisande har endast statskontoret ställt sig, medan den utredning — 1954 års värnpliktsavlöningsutredning — som enligt meddelade direktiv också har att taga ställning till frågan om familjebidrag till de värnpliktiga, icke velat motsätta sig bifall till socialbyråns förslag i här berörd del. Departementschefen finner sig emellertid för egen del icke kunna tillstyrka att någon höjning av familjepeningbeloppen nu genomföres, då utrymme för kostnadsökningarna icke finnes inom den begränsade ramen för försvarsutgifterna under nästa budgetår.

Under de tre försvarsgrenarnas anslag till familjebidrag beräknar departementschefen utgifterna för budgetåret 1957/58 till sammanlagt (25 + 2,3 + 2,3 =) 29,6 milj. kronor. Kostnadsökningen vid genomförande av det av socialbyrån framlagda förslaget om höjning av familjepeningen beräknas utgöra 1,8 miljoner kronor. Den för förslagens genomförande erforderliga kostnadsökningen skulle alltså utgöra omkring 6 procent av nu äskade anslag. I förhållande till fjärde huvudtitelns slutsumma skulle samma kostnadsökning utgöra mindre än 1 promille.

Självfallet föreligger anledning att så långt möjligt söka minska statsutgifterna och att därvid åstadkomma en rättvis avvägning av de behov, som för olika ändamål anmäler sig. Fråga är emellertid om icke behovet av en förhöjning av familjepeningbeloppen numera framträder med sådan styrka att behovet bör tillgodoses även om detta skulle nödgas ske på bekostnad av andra angelägna behov. Vad som härvid faller i blickpunkten är, bland annat, den effekt, som en förbättring av de hemmavarande anhörigas ekonomiska förhållanden kan tänkas utlösa i avseende på de värnpliktigas insatser i tjänsten. Ostridigt torde vara, att värnpliktstjänstgöringen nära nog undantagslöst innebär en ekonomisk påfrestning, som bättre kan bäras av den icke försörjningsskyldige och som lättare skulle kunna bäras av den försörjningsskyldige, om till de anhöriga utgående familjebidrag utmättes något mera frikostigt. Resonemanget berör kanske i främsta rummet det relativt stora antalet gifta värnpliktiga, som fullgör första tjänstgöring med en varaktighet av som regel minst nio månader, men torde också i många fall ha tillämpning på de till repetitionsövning av betydligt kortare varaktighet inkallade. Med nuvarande familjebidragsbestämmelser kan till en värnpliktig med hustru och ett minderårigt barn utgå familjebidrag i form av bostadsbidrag, som i praktiken täcker bostadskostnaden, och familjepening med högst 231 kronor för månad. Sistnämnda summa skall täcka de oundgängliga utgifterna för familjemedlemmarnas försörjning, men lär i den här angivna familjebildningen näppeligen förslå till annat än matkost-

nader. I dagens samhälle torde även vissa andra utgifter betraktas såsom oundgängliga.

Förhållandena för vissa näringsidkare synes också böra uppmärksammas. För dessa gäller att militärtjänstgöringen i många fall kan få ekonomiska konsekvenser för avsevärd tid framåt. En näringsidkare, som huvudsakligen är hänvisad till sin egen arbetskraft och detta är vanligen förekommande i jordbruk av mindre omfattning och inom hantverket, nödgas som regel upprätthålla rörelsen under inkallelsen och blir därmed hänvisad till att anställa arbetskraft under den tid, som militärtjänstgöringen varar. Enligt nu gällande familjebidragsförordning (14 §) kan näringsbidrag utgå, men beloppet är här maximerat till 15 kronor för dag. Denna bidragsform utsluter bostadsbidrag och familjepening för den värnpliktiges anhöriga, d. v. s. näringsbidraget jämte den inkomst, som rörelsen kan lämna, skall förslå inte blott till avlönande av den anställda arbetskraften utan också till de anhörigas försörjning. Eftersom valfrihet numera föreligger mellan här nämnda bidragsformer, anlägges ofta betraktelsesättet att rörelsens avkastning skall förslå till avlönande av den anställda arbetskraften, och de anhöriga erhåller familjepening och bostadsbidrag för att trygga sin försörjning. Resultatet blir emellertid ofta, att den kontant utgående familjepeningen i större eller mindre utsträckning måste tagas i anspråk för avlösningskostnadernas bestridande eller att näringsidkaren nödgas draga osäkra växlar på framtiden.

Sammantaget kan det försörjningsläge, som de inkallades anhöriga nu beredes genom familjebidrag i olika former icke anses tillfredsställande. Här om synes såväl föredragande departementschefen som ock 1954 års värnpliktsutredning vara medvetna. Vad gäller värnpliktsavlöningsutredningens utlåtande över socialbyråns förslag lär detta för övrigt icke kunna tolkas på annat sätt än att utredningens slutliga ställningstagande till frågan om familjepeningens storlek bedömts icke bli föregripet av ett genomförande av socialbyråns förslag.

Även om såsom av det föregående framgått en höjning också av nu ifrågakommande näringsbidrag enligt familjebidragsförordningen hade varit i hög grad önskvärd, torde med hänsyn till pågående utredning denna fråga, som heller icke upptagits i socialbyråns framställning, böra skjutas på framtiden. Vad däremot gäller frågan om familjepeningbeloppen synes denna vara av sådan angelägenhetsgrad, att en förhöjning redan nu bör ske. Om härvid såväl inträdda fördyringar av livsmedelskostnaderna som standardförbättringen beaktas, lär mindre familjepeningbelopp än socialbyrån föreslagit icke rimligen ifrågakomma. De förhöjda familjepeningbeloppen synes böra tillämpas från den 1 april 1957, varigenom den våren 1957 till armén inryckande åldersklassen kan nyttiggöra desamma under hela tjänstgöringstiden.

Med hänsyn till att allenast rekryttjänstgörande värnpliktiga befinner sig

i tjänst under återstående del av budgetåret 1956/57 lär kostnadsökningen för nämnda budgetår vid bifall till nedan gjord hemställan bli så ringa, att den rymmes inom ramen för redan anvisade anslag till familjebidrag. Kostnadsökningen för budgetåret 1957/58 har beräknats till 1,8 miljoner kronor. Enligt vad socialbyrån på förfrågan uppgivit fördelar sig familjebidragskostnaderna under ett budgetår, då repetitionsövningar anordnas, med 85, 7,5 och 7,5 procent på respektive armén, marinen och flygvapnet. Med dessa procenttal synes vid bifall till här framlagt förslag de av föredragande departementschefen äskade anslagen till familjebidrag böra uppräknas, varom särskild motion väckes.

Under återopande av vad sålunda anförts får vi hemställa,
att riksdagen måtte antaga bilagda förslag till ändring av 6 § familjebidragsförordningen att gälla från och med den 1 april 1957.

Stockholm den 26 januari 1957

Torsten Bengtson

Alvar Andersson

Nils Franzén

Bilaga

Förslag

till

**förordning om ändring av 6 § familjebidragsförordningen
den 29 mars 1946 (nr 99).**

6 §.

Gällande lydelse:

6 §.

Föreslagen lydelse:

6 §.

Familjepenning utgår — — —
för dag:

- 1) För hustru — — — 16 år . . . 5:50
- 2) För annan — — — under 1) 3:30
- 3) För annan — — — under 1) 2:20

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepenning för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå med högst 5 kronor 50 öre för dag, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlemmar under 16 år.

Familjepenning utgår — — —
för dag:

- 1) För hustru — — — 16 år . . . 6:—
- 2) För annan — — — under 1) 3:60
- 3) För annan — — — under 1) 2:40

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepenning för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå med högst 6 kronor för dag, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år.